

S. Sayısı : 89

Kütahya Milletvekili Adnan Menderes'in Milletvekilliği dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonlarından Kurulan Karma Komisyon raporu (3/116)

T. C.

Başbakanlık

Yazı İşleri ve Sicil Müdürlüğü

Özel No. 6/2 - 992, 6/1262

8 . V . 1947

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Kütahya Milletvekili Adnan Menderes'in, Demokrat İzmir ve Yeniasır gazetelerinde yayımlanmış olan demecinin Büyük Millet Meclisinin meşruiyeti hakkında suizannı dâvet edecek şekilde mütecavizane mahiyeti haiz bulunduğu ve Hükümetin mânevi şahsiyetini alenen tahkir ve tezyifi tazammun eylediği eihetle hakkında Anayasanın 17 nci maddesine göre gereken karar verilme üzere Adalet Bakanlığmdan alınan 3 . V . 1947 tarih ve 123/46 sayılı tezkere örneği ile oklerinin ilişik olarak sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

R. Peker

Adalet Bakanlığının 3 . V . 1947 tarih ve 123/46 sayılı tezkeresi örneğidir.

Yüksek Başbakanlığa

Eki : 5

İzmir Cumhuriyet Savcılığmdan alınan 25 IV . 1947 tarih ve 855 sayılı yazıda :

« Kütahya Milletvekili Adnan Menderes'in Demokrat İzmir ve Yeniasır gazetelerinde yayımlanmış olan demecinin Büyük Millet Meclisinin meşruiyeti hakkında suizannı dâvet edecek şekilde mütecavizane mahiyeti haiz bulunduğu ve Hükümetin mânevi şahsiyetini alenen tahkir ve tezyifi tazammun eylediği öne sürülerek bu demeci yayımlayan gazetelerin sorumluları hakkında takibat icrasına izin verilmesi ve Kütahya Milletvekili Adnan Menderes hakkında takibat yapılabilme için Milletvekilliği dokunulmazlığının kaldırılması» talep edilmiştir.

İzmir Cumhuriyet Savcılığının bu tebliğini ihtiva eden 25 . IV . 1947 tarih ve 855 sayılı yazı ile demecilerin neşredildiği Demokrat İzmir ve Yeniasır gazetelerinin 19 ve 22 . IV . 1947 tarihli nüshaları Anayasanın 17 nci maddesi hükümleri dairesinde kanuni gereği yapılmak üzere yüksek huzurlarına sunulmuştur.

Adalet Bakanı

Ş. Devrin

Anayasa ve Adalet Komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu

T. B. M. M.

Anayasa ve Adalet Komisyon-
larından kurulan Karma Ko.

Esas No. 3/116

Karar No. 19

9. II. 1948

Yüksek Başkanlığa

Büyük Millet Meclisinin meşruiyeti hakkında suizanmı davet edecek şekilde mütecevizane sözler söylediği ve Hükümetin mânevi şahsiyetini tahkir eylediği iddia olunan Kütahya Milletvekili Adnan Menderes'in Milletvekilliği dokunulmazlığının kaldırılmasına dair olup Komisyonumuza havale buyurulmuş olan Başbakanlığın 6/1262 sayılı ve 8. V. 1947 tarihli yazısı ve ilişiği dosya, İçtüzük'ün 178 nci maddesi gereğince ad çekme suretiyle ayrılan Hazırlama Komisyonu raporiyle birlikte tetkik ve mütalâa olundu.

Kütahya Milletvekili Adnan Menderes'in İzmir Demokrat Parti İl Merkezi Binasında ocak ve bucak idare heyetlerinin iştirakiyle yapılan açık bir toplantıda beyanatta bulunarak «Milletvekilleri seçimlerinin malûm şekilde cereyan etmiş olmasından dolayı halkımız iktidara tamamen küskün bir hal ve tavur arz ediyor. Bu manzara daha dün kahir bir ekseriyetle bütün seçimleri kazanmış olduğu ilân olunan Hükümet Partisini çok müşkül durumda bırakmış olsa gerektir. Bu âdetâ milletın seçimlerin nasıl yapıldığını biliyoruz, onun için sizi tanımıyoruz demesi mânasına idi. Bu hâdiseler açığa çıkmamakta, bu hâdiseler açıkça meydana çıkmamaktadır. Buna polis idaresi demezsiniz de ne dersiniz.

Arkadaşlar, Hükümet partisi bütün seçimleri kazanabilmek için her yerde vali, kaymakam, müdür, muhtar ve Parti Başkanlarına kanunsuz olarak hareket etmek emrini verebilmektedir. Hükümet Partisi muhtarları sıkıştırıyor. Ne için? Dayak atınak için. Vatandaş zorlıyan bir nahiye miktürü, dolayısıyla İçişleri Bakanının, Hükümetin bir ortağı olmuyor mu? Memlekette Demokrasi devrini açıyoruz, iddiasını ileri sürenler bu devri; hile fesat ve zor kullanma temeli üzerine kuracaklarını farzedi-

yorlar ve saire... «dediği ve ayrıca» şikâyetlerimizin başında seçimlerin kanun dairesinde yapılmadığı hususu gebnektedir. Son dört seçimde bunun nasıl bir tarafa bırakıldığını ve hakka nasıl tecavüz edildiğini siz gözlemlenizle gördünüz. Bunun izahı var. Bu vatandaşlar şahsi ahlakın haricinde bir de siyasi ahlakın mevcut olduğunu henüz tesbit etmemiş bulunuyorlar. Rey çalmanın, komşunun evine girerek para ve eşya aşırarak gibi bir suç olduğunu bilmek zamanı gelmiştir. Bunları önledikleri gün birçok Halk Partili vatandaş bu yola sapmış olmaktan üzülecekler, nereden emir almış olurlarsa olsunlar böyle bir emri dinlemeyecekler, Milli iradenin tecellisi fiiline karşı bilerek veyahut bilmiyerek herhangi bir suç ortaklığına geçmeyeceklerdir. İlah... diye söylediği ve bu sözlerinin 19. IV. 1947 tarihli Demokrat İzmir gazetesi ile yine 22. IV. 1947 tarihli Demokrat İzmir ve Yeniasır gazetelerinde yayınladığı anlaşılacaktır ise de kendisinin daha önce Büyük Millet Meclisi kürsüsünden Aydın Milletvekilleri seçim tutanakları vesilesiyle aynı şeyleri hattâ daha şiddetli bir lisanla söylemiş olduğu Meclis zabıtları üzerinde yapılan incelemeler sonunda anlaşılacağı olmasına ve Anayasanın 17 nci maddesinde de bir milletvekilinin ne Meclis içindeki oy, düşünce ve demeçlerinden, ne de Meclisteki oy düşünce ve demeçlerini Meclis dışında söylemek ve açığa vurmaktan sorumlu olmadığı tasrih edilmiş bulunmasına binaen Kütahya Milletvekili Adnan Menderes'in Milletvekilliği dokunulmazlığının kaldırılmasına mahal görülmediğine bir ayrışık oya karşı çoğunlukla karar verilmiştir.

Kamutayın Yüksek tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa ve Adalet Komisyonlarından kurulan
Karma Komisyon Başkanı

Ankara

I. Ezgü

Sözcü		Kâtip	Erzincan	İsparta	İstanbul
Rize		Samsun	<i>S. Sağıroğlu</i>	<i>R. Güllü</i>	<i>M. H. Gelenbeğ</i>
<i>F. Sirmen</i>		<i>Dr. S. Konuk</i>	İstanbul	İstanbul	Keyseri
Afyon K.	Ankara	Antalya	<i>F. H. Demirelli</i>	<i>O. N. Köni</i>	<i>E. Özsoy</i>
<i>H. Bozca</i>	<i>E. H. Ergun</i>	<i>N. Aksoy</i>	Kayseri	Kırklareli	Konya
Balıkesir	Bolu	Bursa	<i>S. A. Feyzioğlu</i>	<i>Dr. F. Umay</i>	<i>H. Karagülle</i>
<i>O. N. Burcu</i>	<i>C. S. Siren</i>	<i>A. Akgüç</i>	Manisa	Muğla	Rize
Bursa	Denizli	Diyarbakır	<i>F. Uslu</i>	<i>N. Özsan</i>	<i>Dr. S. A. Dilemre</i>
<i>A. Konuk</i>	<i>N. Küçüka</i>	<i>F. Kalfagil</i>			